

Nr 31.

Ankom till riksdagens kansli den 5 maj 1928 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om åvägbringande av utredning och förslag rörande utbyggande av den frivilliga försäkringen enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 206 i första kammaren av herr *Sjöblom* och nr 119 i andra kammaren av herr *Carlsson* i Stockholm.

I motionerna, som äro likalydande, har hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande utbyggnad av den frivilliga försäkringen enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete samt sedermera för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sin hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Över motionen har utskottet i den ordning, § 46 riksdagsordningen föreskriver, begärt yttrande av försäkringsrådet och riksförsäkringsanstalten. De yttranden, som i anledning härav kommit utskottet tillhanda från nämnda myndigheter, äro såsom bilagor fogade vid detta utlåtande; och hänvisar utskottet till desamma.

Lagen den 17 juni 1926 om försäkring för olycksfall i arbete omfattar i stort sett alla lönearbetare. Lagen har sålunda avseende å envar, som mot avlöning användes till arbete för annans räkning utan att i förhållande till honom vara att anse såsom självständig företagare, så ock envar, som för vinnande av yrkesutbildning utan avlöning utför dylikt arbete. Såsom arbetare i lagens bemärkelse anses ej den, som utför arbetet i sitt hem eller å arbetsställe, som av honom bestämmes, ej heller den, som av tillfällig anledning användes till arbete av någon, som eljest ej använder arbetare, ej heller, där arbetet utföres för allenast en arbetsgivares räkning, dennes make och hemmavarande barn eller adoptivbarn och föräldrar eller adoptivföräldrar i förhållande till honom. Utföres arbetet för makars gemensamma räkning, anses de i förevarande hänseende såsom allenast en arbetsgivare.

Försäkringen äger rum i riksförsäkringsanstalten; dock kan, där för ändamålet bildats sådant ömsesidigt olycksfallsförsäkringsbolag, vars delägare äro

**Gällande
bestämmelser
i ämnet.**

arbetsgivare och för vars förbindelser delägarna svara med obegränsad personlig ansvarighet, försäkringen av delägares arbetare i stället under vissa villkor äga rum i detta bolag.

Arbetsgivare är berättigad att i riksförsäkringsanstalten försäkra dels annan arbetare än i lagen avses för olycksfall i arbete, dels i anstalten försäkrad arbetare för olycksfall i arbete i fråga om karenstiden, dels ock dylik arbetare för olycksfall utom arbete. Sådan försäkring kan ock av ömsesidigt bolag meddelas för delägares arbetare. Avtal om annan försäkring eller försäkring till högre ersättningsbelopp än lagen stadgar må ej avslutas av riksförsäkringsanstalten eller ömsesidigt bolag. Riksförsäkringsanstalten äger dock enligt särskilda bestämmelser sluta avtal om livränta åt barn utom äktenskap och om livförsäkring i samband med egnahemslån samt meddela olycksfallsförsäkring för fiskare, ävensom, enligt Konungens bestämmande, övertaga utgivande av livränta, som på grund av olycksfall skall utgivas av annan än anstalten.

Historik.

Tanken att i samband med olycksfallsförsäkring för arbetare anordna en dylik försäkring jämväl för självständiga företagare är icke ny.

Arbetsförsäkringskommittén 1888.

I sitt den 28 juli 1888 avgivna betänkande med förslag till bl. a. lag om försäkring för olycksfall i arbete upptog *arbetarförsäkringskommittén* en bestämmelse av innehåll, att envar näringsidkare eller arbetare, vilken icke eljest vore enligt lagförslaget försäkrad, skulle äga rätt att i riksförsäkringsanstalten enligt särskild tariff taga frivillig försäkring för olycksfall i arbetet.

Såsom motivering för berörda stadgande anförde kommittén följande:

Upprättandet av en för hela riket gemensam försäkringsanstalt möjliggör även avslutande i anstalten av frivillig olycksfallsförsäkring på enahanda villkor som för den obligatoriska. Ju mindre omfattande den obligatoriska försäkringen, åtminstone till en början, göres, desto mera angeläget är ock att såsom komplement härtill bringa en frivillig försäkring till stånd. Enligt föreliggande lagförslag äro jordbruket, hantverkerierna och handeln med flera näringar oberörda av försäkringstvånget. § 35 har därför velat lämna vederbörande arbetsgivare inom sådana icke försäkringspliktiga yrken öppet att i riksförsäkringsanstalten frivilligt försäkra sin personal för olycksfall i arbetet.

Men tillfälle till frivillig försäkring bör icke blott beredas arbetsgivare för deras personal. Det är naturligtvis av lika stor vikt ej mindre för den arbetare, som arbetar för egen räkning utan att vara anställd hos annan, än ock slutligen för dem, som själva äro arbetsgivare, men personligen taga del i kroppsarbetet, att genom försäkring trygga sig och de sina mot följderna av olycksfall, som i arbetet kunna inträffa. Enskilda anstalter bereda väl tillfälle till en sådan frivillig försäkring, men detta torde ej böra hindra att en statsanstalt, som upprättas för den obligatoriska försäkringen, även meddelar frivillig olycksfallsförsäkring för dem, som därigenom vilja komma i åtnjutande av den större säkerhet och övriga fördelar, en sådan anstalt kan erbjuda. För att dock icke försvåra anstaltens förvaltning, och då denna av staten upprättade och bekostade inrättning huvudsakligen bör tillgodose arbetares och med dem jämförliga personers intressen, böra försäkrings-

beloppen icke överstiga vad som vid den obligatoriska försäkringen är stadgat. Med avseende härå har i §§ 35 och 36 bestämts, att den frivilliga försäkringen skall i det hela byggas på samma grunder som den obligatoriska, och att ersättningarna således skola utgå i samma procent av den skadades förutvarande arbetsförtjänst, vilken senare ej heller får sättas högre än 1,600 eller lägre än 400 kronor för år.

Vid de fall, som avses i § 35, kan väl i allmänhet den anordning, som för den obligatoriska försäkringen är bestämd, komma till användning, så att försäkringen blir kollektiv för hela rörelsen eller företaget, och försäkringsavgifterna, vilka bestämmas efter den farlighetsklass, rörelsen tillhör, erläggas kvartalsvis i förhållande till de försäkrades inom angivna gränser beräknade arbetsförtjänst.

För individuell försäkring, efter § 36, måste däremot särskilda tariffer upprättas och på enskild överenskommelse bero, till vilket belopp den försäkrades årliga arbetsförtjänst skall inom de stadgade gränserna upptagas.

I sitt den 10 januari 1908 avgivna utlåtande med förslag rörande ändring i vissa delar av lagen den 5 juli 1901 angående ersättning för skada till följd av olycksfall i arbete upptog *riksförsäkringsanstalten* en bestämmelse om rätt för arbetsgivare, som själv deltog i arbetets utförande, att taga försäkring i riks-försäkringsanstalten. Riks-försäkringsanstalten anförde härom följande:

Riks-försäkringsanstalten
1908.

I 24 § av 1901 års lag stadgas rätt för arbetare, evad han är stadd i sådant arbete, som i lagen avses eller ej, att genom försäkring i riks-försäkringsanstalten bereda sig ersättning enligt de i samma lag stadgade grunder för skada till följd av olycksfall i arbetet.

Riks-försäkringsanstalten har ej ansett sig berättigad att på grund av denna bestämmelse medgiva arbetsgivare, som själv deltagar i arbetets utförande, rätt att genom försäkring i riks-försäkringsanstalten bereda sig sådan ersättning som nyss nämnts.

Framställningar i sådant hänseende hava emellertid upprepade gånger inkommit till riks-försäkringsanstalten från mindre arbetsgivare; och då dessa till sin ekonomiska ställning och i övrigt föga skilja sig från de i deras tjänst anställda arbetare, synas de böra i avseende å rätt till försäkring i riks-försäkringsanstalten med arbetarna likställas, och anser riks-försäkringsanstalten på grund härav, att ett tillägg till 24 § i angivna syfte bör införas.

Även *ålderdomsförsäkringskommittén* berörde denna fråga i sitt den 19 oktober 1915 avgivna betänkande med förslag angående försäkring för olycksfall i arbete. *Kommittén* anförde härom följande:

Ålderdomsförsäkringskommittén 1915.

Kommittén har icke ansett behöfligt att införa i lagförslaget medgivande för enskild arbetare att för egen räkning taga försäkring i riks-försäkringsanstalten. Enligt nu gällande bestämmelser tillkommer en sådan rätt icke allenast arbetare, som icke falla under lagen, utan även arbetare, som eljest genom lagen äro tillförsäkrade ersättning, och således, genom att själva försäkra sig, erhålla dubbelförsäkring. Att sådan dubbelförsäkring hittills kunnat medgivas, har tydligen berott på att ersättningsbeloppen enligt nuvarande lag ofta äro otillräckliga, och att därför en försäkring i ändamål

att erhålla dubbelt så höga belopp kunde vara av behovet påkallad. Med de bestämmelser rörande ersättningarnas storlek, som i lagförslaget meddelas, torde emellertid en dubbelförsäkring icke vara behövlig samt, åtminstone i fråga om sjukersättningarna, icke ens lämplig. För övrigt synes ej heller i allmänhet beredandet av frivillig försäkring av förevarande art för enskild arbetare tillhöra det lagstiftningsområde, som av lagförslaget omfattas, enär detsamma allenast har till ändamål att skapa regler för arbetsgivarens försäkringsplikt gent emot hans arbetare, och lagförslagets bestämmelser därför äro avpassade för detta ändamål. Skulle man ändock vilja bereda enskild arbetare tillfälle till frivillig försäkring i riksförsäkringsanstalten, torde erforderlig föreskrift härom kunna intagas i den för anstalten gällande instruktionen.

Frågan om arbetsgivares eller hans makas rätt att bereda sig själv försäkring enligt de i lagförslaget stadgade grunder är däremot av större betydelse, men torde även lämpligen böra ordnas genom särskilda föreskrifter. Sälunda skulle en arbetsgivare, som för sina arbetare tagit försäkring i ömsesidigt arbetsgivarebolag, kunna medgivas att jämväl för sig själv eller sin hustru erhålla försäkring i samma bolag, därest erforderliga bestämmelser härom finnas i bolagsordningen. För övriga arbetsgivare skulle frivillig försäkring i riksförsäkringsanstalten stå öppen, om sådant enligt instruktionen är medgivet.

Yttranden
över ålder-
domsförsä-
kringskommitténs
förslag.

I de yttranden, som av myndigheterna avgåvos över ålderdomsförsäkringskommitténs ovannämnda betänkande, berördes även frågan om lagstiftningens utsträckande till självständiga företagare.

Sälunda anförde *riksförsäkringsanstalten* i yttrande den 15 januari 1916:

Att rätt till frivillig försäkring bör beredas arbetsgivare själv och hans maka samt möjligen även mindre näringsidkare, som icke har arbetare hos sig anställd, ävensom att möjlighet till frivillig försäkring mot olycksfall utom arbetet bör bibehållas, synes lämpligt. Riksförsäkringsanstalten har dock icke ansett sig böra nu närmare ingå på denna fråga, utan torde väl riksförsäkringsanstalten framdeles, om förevarande lagförslag blir antaget, få yttra sig rörande de särskilda bestämmelser i dessa ämnen, som kunna anses erforderliga.

Socialstyrelsen anförde i yttrande den 31 januari 1916:

Den vidsträckt omfattningen av förslaget giver detsamma karaktär av en allmängiltig lag om försäkring för olycksfall i arbete, och man väntar med hänsyn därtill, att under den föreslagna försäkringen skola vara inbegripna alla, som från social synpunkt sett kunna anses i behov därav. Kommittén har emellertid stannat vid att låta försäkringen omfatta hos arbetsgivare anställda arbetare, oaktat talrika självständiga mindre yrkesidkare och andra företagare, såsom hantverkare, småbrukare, torpare m. fl., äro i lika grad utsatta för olycksfall och med hänsyn till sin svaga ekonomiska bärkraft lika beroende av sin arbetsförmåga som arbetaren i gemen. Styrelsen kan ej heller underlåta påpeka, att en så föga ekonomiskt motståndskraftig grupp som hemarbetarna uteslutits från försäkringen. Ehuru styrelsen funnit det önskvärt att även de små självständiga företagarna redan nu kunnat medtagas, vill dock styrelsen ej nu påyrka deras inbegripande under den obligatoriska försäkringen, enär därför skulle erfordras en sådan omarbetning av lagförslaget, som möjligen kunde äventyra lagens ikraftträdande vid avsedd tid. Styrelsen inskränker sig därför till att uttala den

förhoppning, att även dessa medborgargrupper, vilka socialt sett måste anses vara i behov därav, måtte i en snar framtid göras delaktiga av den utav staten anordnade olycksfallsförsäkringen.

Lantbruksakademien framhöll slutligen, att en avsevärd del av isynnerhet landsbygdens arbetarebefolkning skulle vara utesluten, nämligen torpare, egnahemsbrukare och självständiga yrkesutövare, såsom smeder, timmerkarlar, murare, snickare m. fl., vilka i lika hög grad som lönearbetare i annans tjänst vore såväl utsatta för olycksfall i arbete som ock beroende av sin arbetsförmåga för sin utkomst. Det kunde med fog ifrågasättas, om icke lagen bort, framför tjänstemän och hustjänare, omfatta dessa kategorier, där individen vore att betrakta som varande sin egen arbetsgivare, och om det icke för nu berörda självständiga yrkesutövare borde stadgas obligatorisk självförsäkring. Den rättsliga grunden för en sådan åtgärd vore redan fastslagen i och med antagandet av ålderdomspensioneringslagen.

I propositionen till 1916 års riksdag med förslag till lag om olycksfall i arbete m. m. (nr 111) anförde föredragande departementschefen i den nu föreliggande frågan följande:

Propositionen
1916.

Från några håll har erinrats, att vid lagstiftningens inskränkning till endast lönearbetare, d. v. s. personer, som mot avlöning användas till arbete för arbetsgivares räkning, vissa kategorier av mindre yrkesidkare och andra självständiga företagare, såsom hantverkare, småbrukare, torpare m. fl., skulle komma att uteslutas, ehuru de mången gång kunna vara i lika grad utsatta för olycksfall och med hänsyn till sin ringa ekonomiska bärkraft vara lika beroende av sin arbetsförmåga som lönearbetare. Det har därför ifrågasatts, om icke den obligatoriska försäkringen borde utsträckas till att gälla även sådana personer.

Helt säkert kunna dylika mindre yrkesidkare, därest de drabbas av olycksfall, ofta komma i en synnerligen betryckt ställning. Frågan om lagstiftning för tillgodoseende av understöd i dylika fall lärer emellertid falla utanför ramen för den nu ifrågasatta lagstiftningen, som ju endast avser att ordna arbetsgivarens ersättningsplikt i förhållande till arbetaren. Otvivelaktigt är dock denna fråga av sådan betydelse, att densamma vid lämplig tidpunkt torde böra bli föremål för särskild utredning.

Det torde icke kunna förnekas, att stora grupper av mindre arbetsgivare och självständiga yrkesutövare äro i ekonomiskt och socialt hänseende likställda med arbetare och sålunda i lika stort behov som dessa av det stöd, som delaktigheten av den sociala olycksfallsförsäkringens förmåner medför. Att dessa befolkningsgrupper icke medtagits vid utformande av den i ämnet gällande lagstiftningen torde bero därpå, att ifrågavarande lagstiftning endast avsetts skola reglera arbetsgivares ersättningsplikt i förhållande till deras arbetare.

Utskottet.

Av den utredning, som på utskottets hemställan verkstälts av riksförsäkringsanstalten, framgår, att de flesta länder i Europa, där försäkringsplikt införts på den sociala olycksfallslagstiftningens område, numera i sina olycksfallslagar intagit bestämmelser rörande försäkring för arbetsgivare eller

andra självständiga företagare. Dylik försäkring är i allmänhet frivillig, men i en del länder omfattar den obligatoriska försäkringen även självständiga företagare.

Det motionsvis framställda yrkandet om utredning rörande utbyggande av den frivilliga försäkringen enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete har tillstyrkts av såväl försäkringsrådet som riksförsäkringsanstalten, och de ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening har ej haft något att erinra mot en förutsättningslös utredning av frågan.

Utskottet anser för sin del det föreliggande spörsmålet vara av den betydelse, att en utredning bör komma till stånd rörande lämpligheten av den ifrågasatta utvidgningen av den frivilliga olycksfallsförsäkringen och sättet för dess förverkligande. Utskottet tillåter sig för den skull hemställa,

att riksdagen med anledning av förevarande motioner måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning rörande lämpligheten av sådan utvidgning av den frivilliga försäkringen enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete, att denna kommer att omfatta mindre arbetsgivare och självständiga yrkesutövare, ävensom för riksdagen förelägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 4 maj 1928.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Westman, von Sydow* och *Martin Svensson*, fröken *Hesselgren* samt herrar *Berglund**, *Petrén** och *Stenberg**;

från andra kammaren: herrar *Magnusson* i Kalmar, *Öberg**, *Hagman*, *Hage*, *Johanson* i Hallagården, *Holmström* i Stockholm, *Wallerius* och *Andersson* i Rasjön.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservation

av herr *von Sydow*, som anfört följande:

»Den sociala olycksfallsförsäkringen vilar på den grundtanken, att varje yrke är förenat med en viss risk för olycksfall under yrkets utövning och att denna risk hör till företagens utgiftskonto och alltså bör betalas av företagaren. Härav följer, att endast i andras arbete anställda personer falla inom ramen för den sociala olycksfallsförsäkringen. Den i motionerna förordade försäkringsformen innebär alltså ett avsteg från den sociala olycksfallsförsäkringens grundidé. Varje sådant avsteg är principiellt förkastligt, även om det i och för sig synes skäligen oskyldigt och ett första sådant avsteg följes lätt av andra. Om den av motionärerna förordade anordningen kommer till stånd, öppnas därmed vägen för en konkurrens mellan riksförsäkringsanstalten och de affärsdrivande olycksfallsförsäkringsbolagen, en konkurrens, som med hänsyn till den mycket gynnade ställning, riksförsäkringsanstalten intager, måste anses illojal å statens sida. Det vill också synas mig, som om vissa försäkringstekniska svårigheter skulle möta att i vårt land införa den av motionärerna föreslagna försäkringsgrenen. Jag anser alltså, att utskottet bort avstyrka motionerna.»

---

*Bilaga A.*1) *Försäkringsrådet.*

Till riksdagens andra lagutskott.

Genom remiss den 3 februari 1928 har Kungl. Maj:t anbefallt försäkringsrådet att till utskottet avgiva yttrande över den inom första kammaren väckta motionen nr 206 och motionen inom andra kammaren nr 119 angående åvägabringande av utredning och förslag rörande utbyggande av den frivilliga försäkringen enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete.

I anledning härav får försäkringsrådet anföra följande.

Motionärerna synas med sin framställning om utredning i främsta rummet avse sådana självständiga företagare, som i ekonomiskt och andra avseenden äro jämställda med kroppsarbetare (lönarbetare), vare sig de nu äro arbetsgivare eller företagare, som ej anlita främmande arbetskraft.

Såsom i motionen framhålles möter ofta svårighet att draga gränsen mellan dem, som enligt olycksfallsförsäkringslagen äro att anse såsom arbetare och såsom självständiga företagare. Ej sällan inträffar även, att en person ena dagen är att anse som arbetare och den andra såsom självständig företagare, ekonomiskt och i övrigt likställd med arbetaren och i händelse av skada genom olycksfall i arbete i behov av den ersättning, olycksfallsförsäkringslagen lämnar de under lagen ingående arbetarna.

Spörsmålet att genom statens medverkan bereda självständiga företagare försäkring för olycksfall i arbete är icke nytt. Redan arbetarförsäkringskommittén upptog i sitt den 28 juli 1888 avgivna förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete en bestämmelse av innehåll, att en var näringsidkare skulle äga rätt att i den av kommittén föreslagna riksförsäkringsanstalten enligt särskild tariff taga frivillig försäkring för olycksfall i arbetet. Såsom motivering för detta stadgande anförde kommittén, att tillfälle till försäkring borde icke blott beredas arbetsgivare för deras personal. Det vore naturligtvis av lika stor vikt ej mindre för den arbetare, som arbetade för egen räkning utan att vara anställd hos annan, än ock för dem, som själva vore arbetsgivare men personligen toge del i kroppsarbetet, att genom försäkring trygga sig och de sina mot följderna av olycksfall, som kunde inträffa i arbetet. I motionerna erinras, att även ålderdomsförsäkringskommittén var inne på denna fråga. Socialstyrelsen, som den 31 januari 1916 avgav utlåtande över sistnämnda kommittés förslag till lag om försäkring för olycksfall i arbete, ansåg även en försäkring av ekonomiskt svagare företagare önskvärd och ifrågasatte till och med, att dessa borde vara obligatoriskt försäkrade. Styrelsen yttrade sålunda bland annat, att den vidsträckta omfattningen av kommitténs förslag gäve detsamma karaktären av en allmängiltig lag om försäkring för olycksfall i arbete, och att man med hänsyn därtill väntade, att under den föreslagna försäkringen skulle vara inbegripna alla, som från social synpunkt sett kunde anses i behov därav. Kommittén hade emellertid stannat vid att låta försäkringen omfatta hos arbetsgivare anställda arbetare, oaktat talrika självständiga mindre yrkesidkare och andra företagare, såsom hantverkare, småbrukare, torpare m. fl., vore i lika grad utsatta för olycksfall och med hänsyn till sin svaga ekonomiska bärkraft lika beroende av sin arbetsförmåga som arbetarna i gemen.

Från det allmännas synpunkt är det naturligtvis av största betydelse, att den enskilde i så stor utsträckning som möjligt genom försäkring eller annan anordning själv ekonomiskt sörjer för sin framtid eller för det fall att arbetsförmågan i förtid genom oförutsedda händelser nedsättes eller går helt till spillo. Det ligger därför även i det allmännas intresse att, så långt sig lämpligen göra låter, bereda den enskilde utväg att på ett ändamålsenligt och för honom genomförbart sätt förskaffa sig den erforderliga ekonomiska tryggheten.

På grund av vad härovan och i motionerna anförts anser sig försäkringsrådet böra tillstyrka, att en sådan utredning, som i motionerna avses, kommer till stånd.

I detta ärendes behandling hava försäkringsrådets samtliga ledamöter deltagit.

Avskrift av ett uttalande i ämnet från De ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening bifogas.

Stockholm den 24 februari 1928.

På försäkringsrådets vägnar:

O. F. ENBOM.

Valdemar Aae.

2) *De ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening.*

Till kungl. försäkringsrådet.

Uti skrivelse den 13 februari 1928 har kungl. försäkringsrådet anhållit att De Ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening måtte till rådet inkomma med yttrande rörande dels — — — dels motionen nr 206 i första kammaren och motionen nr 119 i andra kammaren angående åvägbringande av utredning och förslag rörande utbyggande av den frivilliga försäkringen enligt nämnda lag.

I anledning härav får föreningens styrelse vördsamt anföra följande.

Styrelsen har intet att erinra mot en förutsättningslös utredning av den fråga, som i motionen nr 206 i första kammaren och motionen nr 119 i andra kammaren förelagts riksdagen. Styrelsen anser sig emellertid under alla omständigheter böra uppställa såsom villkor för utvidgning av den frivilliga försäkringen i av motionärerna föreslagen riktning, att förvaltningskostnaderna för dessa försäkringar bliva av försäkringstagarna fullt täckta. På grund av frågans stora principiella innebörd för den enskilda försäkringsverksamheten överhuvud, synes föreningen vid ett dylikt utredningsarbete böra vara representerad.

Stockholm den 23 februari 1928.

De Ömsesidiga socialförsäkringsbolagens förening.

GÖSTA TAMM.

G. BERGSTRÖM.

I transumerade delar rätt avskrivet intygar:

Karl Lundholm.

Bilaga B.

1) Riksförsäkringsanstalten.

Till riksdagens andra lagutskott.

Genom beslut den 3 februari 1928 har Kungl. Maj:t anbefallt riksförsäkringsanstalten att avgiva och till riksdagens andra lagutskott senast den 1 mars 1928 överlämna av utskottet begärt yttrande över bland annat motion nr 206 i första kammaren och motion nr 119 i andra kammaren angående åvägabringande av utredning och förslag rörande utbyggnade av den frivilliga försäkringen enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m.

Till åtlydnad härav får riksförsäkringsanstalten anföra följande.

Uti de flesta länder i Europa, där försäkringsplikt införts på den sociala olycksfallslagstiftningens område, innehålla olycksfallslagarna även bestämmelser rörande försäkring för arbetsgivare eller andra självständiga företagare. I allmänhet är denna försäkring *frivillig*, men i en del länder omfattar den *obligatoriska* försäkringen även självständiga företagare. Till fullständigande av motionärernas uppgifter i förevarande hänseende har inom riksförsäkringsanstalten upprättats bilagda översikt över vissa utländska lagars bestämmelser rörande försäkring för självständiga företagare.

Tanken att i samband med olycksfallsförsäkringen för arbetare anordna en dylik försäkring jämväl för självständiga företagare är icke heller för vårt lands vidkommande ny. För egen del har riksförsäkringsanstalten tidigare vid två olika tillfällen förordat åtgärder i sådan riktning. Sålunda upptog riksförsäkringsanstalten i sitt den 10 januari 1908 avgivna förslag till ändring i vissa delar av 1901 års olycksfallsersättningslag en bestämmelse om rätt för arbetsgivare, som själv deltog i arbetets utförande, att taga försäkring i riksförsäkringsanstalten. Vidare framhöll riksförsäkringsanstalten i utlåtande över ålderdomsförsäkringskommitténs år 1915 avgivna betänkande och förslag lämpligheten av att rätt till frivillig försäkring bereddes arbetsgivare och hans maka samt möjligen även mindre näringsidkare, som icke hade arbetare hos sig anställda.

Såsom motionärerna framhålla, finnas ju stora grupper av mindre arbetsgivare och självständiga yrkesutövare, som i ekonomiskt och socialt hänseende kunna anses likställda med arbetare. Helt naturligt måste det för dessa te sig såsom en obillighet, att de icke kunna bli delaktiga av den sociala olycksfallsförsäkringens förmåner. Önskemål om ändring härutinnan hava ock framförts till riksförsäkringsanstalten.

För att erfarra sina ortsombuds uppfattning i förevarande hänseende anmodade riksförsäkringsanstalten genom ett meddelande i tidskriften Arbetarskyddet förra året ortsombuden att delgiva riksförsäkringsanstalten sin erfarenhet i fråga om behovet av åtgärder i syfte att bereda mindre företagare försäkring enligt olycksfallsförsäkringslagen. Av de till ett antal av över 900 uppgående ortsombuden hava hittills ett femtiotal yttrat sig till riksförsäkringsanstalten. Så gott som samtliga dessa hava härvid framhållit behovet och betydelsen av en dylik försäkring.

Då, såsom av det föregående framgår, behovet av den sociala olycksfallslagstiftningens utsträckning till arbetsgivare och andra självständiga företagare på olika sätt vunnit beaktande i ett stort antal andra europeiska länder och då förefintligheten av ett dylikt behov icke heller för vårt lands vidkommande låter sig förnekas, har riksförsäkringsanstalten icke något att

erinra mot att en närmare utredning i förevarande fråga kommer till stånd. Med hänsyn till gällande organisation av vår sociala olycksfallsförsäkring synes emellertid en dylik utredning böra göras förutsättningslös och således omfatta jämväl frågan om försäkringsformen.

I detta ärendes behandling hava deltagit, förutom undertecknade, byråcheferna Östrand, von Schulzenheim och Odelstierna samt tillfälliga ledamöterna Sidvall, Källström och Wolff.

Stockholm den 25 februari 1928.

KARL LEVINSON.

Albert Eisen.

2) Översikt över vissa utländska lagars bestämmelser rörande försäkring för självständiga företagare.

Danmark.

Lag den 6 juli 1916 om Forsikring mod Følger af Ulykkestilfælde, ändrad senast genom lag den 14 juli 1927.

Arbetsgivaren är enligt denna lag som regel skyldig att taga försäkring i ett av vederbörande minister godkänt försäkringsaktiebolag eller ömse- sidigt försäkringsbolag.

Sjätte kapitlet.

Industri, hantverk, handel, privata tjänsteförhållanden m. m.

§ 53.

En arbetsgivare, som omfattas av § 49 (d. v. s. driver enligt denna paragraf försäkringspliktig verksamhet) ävensom en var, som utan att använda försäkringsberättigad arbetshjälp, driver förvärvsarbete, som hör under detta kapitel, är berättigad att i godkända försäkringsbolag teckna frivillig försäkring med statsbidrag till förmån för sig själv, så framt hans årsinkomst vid beräkning av inkomstskatt till staten icke uppgår till 1,800 kronor på landsbygden, 2,100 kronor i landsortsstäderna och 2,400 kronor i Köpenhamn och Fredriksberg. I samband härmed må han teckna försäkring för sin hustru, där hon i väsentlig omfattning deltagar i mannens förvärvsarbete. Vederbörande äro då enligt bestämmelserna i lagen försäkrade mot följderna av olycksfall, som inträffa under utövandet av deras förvärvsarbete och i deras hushåll.

Försäkring tecknad jämlikt bestämmelserna i denna paragraf bibehåller sin giltighet, även om den försäkrades inkomst, sedan försäkringen tecknats, överskjuter ovan anförda belopp; men statsbidraget bortfaller.

Sjunde kapitlet.

Sjöfart.

§ 54.

Beträffande fartyg under 300 registerton omfattar försäkringsplikten befälhavaren, även om han själv äger fartyget helt eller delvis.

Attonde kapitlet.

Fiske och mindre skeppsfart.

§ 66 C.

Envar, som för egen räkning eller gemensamt med andra driver förvärvsverksamhet, som hör under detta kapitel, och beträffande vilken vanligen minst $\frac{3}{5}$ av årsinkomsten genom personlig verksamhet härrör från ifrågasvarande förvärvsverksamhet, är vidare pliktig att teckna försäkring för sin egen person.

Nionde kapitlet.

Jordbruk, skogsbruk, trädgårdsskötsel m. m.

§ 73.

(I denna paragraf stadgas beträffande i detta kapitel nämnda verksamheter liknande bestämmelser som i § 53; dock erfordras beträffande hustru ej, att hon deltagit i mannens förvärvsarbete.)

I § 41 stadgas att för personer, som tecknat frivillig försäkring enligt bestämmelserna i ovan omnämnda paragrafer, skola ersättningarna beräknas efter en årsförtjänst av 1,200 kronor.

Norge.

Lov om ulykkesforsikring for industriarbeidere m. v. av den 13 augusti 1915.

§ 39.

Innehavare av försäkringspliktiga företag kunna efter framställning medtagas i försäkringen tillsammans med sina arbetare. — — — De närmare reglerna för den frivilliga försäkringens ikraftträdande och upphörande fastställas av Riksforsäkringsanstaltens styrelse. I övrigt gälla lagens bestämmelser även för den frivilliga försäkringen.

Norska Riksforsäkringsanstalten har beträffande den frivilliga försäkringen för arbetsgivare meddelat följande.

Innehavare av försäkringspliktiga företag kunna medtagas i försäkringen tillsammans med sina arbetare. Härvid har man väsentligen tagit sikte på de arbetsgivare, som arbeta tillsammans med sina arbetare och följaktligen äro utsatta för samma yrkesfaror som dessa. Premiesatsen är därför den för företaget i övrigt gällande och fastställs efter den löneandel, som belöper på den tid, innehavaren kan antagas vara sysselsatt i företaget. Huru lönen eller rättare den gottgörelse, som innehavaren beräknar för sitt arbete, skall bestämmas, avgöres »efter beste skjøn» för varje särskilt fall. Uppgiver innehavaren icke någon arbetsförtjänst eller är denna oproportionerligt lågt angiven, utgår man i allmänhet från att innehavarens arbetsförtjänst bör motsvara den förtjänst, som vid företaget anställda, normalt avlönade arbetare uppbära.

Med hänsyn till försäkringens ikraftträdande och upphörande är följande stadgat.

Anmälan till försäkring kan ske när som helst under året och försäkringen löper från och med den dag, anmälan blivit av riksforsäkringsanstaltens tillsyningsman mottagen.

Försäkringen löper tills uppsägning sker, dock minst för ett år i sänder, räknat per kalenderår. Göres anmälan under loppet av ett kalenderår, gäller försäkringen för anmälningsåret.

Om företaget upphör, häves samtidigt avtalet om försäkring utan föregående uppsägning.

Uppsägning skall vara insänd till riksforsikringsanstaltens tillsyningsman minst tre månader före kalenderårets utgång (alltså före 1 oktober).

I övrigt gälla de i lagen för den obligatoriska försäkringen fastställda bestämmelser även för den frivilliga. Premiedebitering, anmälan om olycksfall, fastställande av ersättning m. m. försiggår på samma sätt och efter samma regler som vid den obligatoriska försäkringen.

Under år 1924 — det sista år för vilket statistiken är utarbetad — funnos 1,620 frivilligt försäkrade arbetsgivare. Hela antalet företag utgjorde samma år 36,464.

Finland.

Lag om arbetares olycksfallsförsäkring den 17 juli 1925.

Frivillig försäkring.

45 §.

Arbetsgivare vare berättigad att antingen genom egen åtgärd eller, därest hans arbetare tillhöra i 25 § omförmäld gruppförsäkring, även genom kommunens förmedling försäkra såväl sig själv som ock dem av sina arbetsledare, arbetare och familjemedlemmar, vilka icke äro försäkring underkastade, i den försäkringsanstalt, vari hans försäkring underkastade arbetare äro försäkrade, och därigenom tillförsäkra sig själv och ovannämnda personer de förmåner, vilka i följd av olycksfall, ådraget under kroppsarbete, enligt denna lag skola beviljas. Då sådan försäkring tages, skall uppgift lämnas därom, vilken daglig medelarbetslön och vilken årlig arbetsförtjänst skall för envar av dessa personer vid skadeståndets fastställande bestämmas, med beaktande av stadgandena i 9 och 22 §§ angående de högsta och lägsta beloppen.

---

56 §.

För arbetsgivare, som vid kommunalbeskattning beskattats för högst sextusen marks inkomster och som i ekonomiskt avseende kan jämföras med arbetare, erläggas försäkringsavgifterna ur statsmedel, likväl icke, därest arbetsgivare underlåtit att avgiva i 27 § omförmäld anmälan (huruvida han haft arbetare anställda m. m.) — — —

Tyskland.

Reichsversicherungsordnung av 1911 i dess avfattning på grund av lagändring den 14 juli 1925.

548 §.

Stadgarna (för vederbörande yrkesförening) kunna utsträcka försäkringsplikten att omfatta jämväl företagare (Betriebsunternehmer).

550 §.

Företagare, ävensom inomskärslotsar (Binnenlotsen), som bedriva sitt yrke för egen räkning, kunna försäkra sig själva mot följderna av olycksfall i arbete.

(Om företagaren har arbetare anställd eller ej, är icke av betydelse. Enligt lagens tidigare lydelse medgavs försäkring för företagare, vilka icke hade mer än 3,000 mark i årsförtjänst eller regelmässigt sysselsatte högst 2 lönearbetare).

551 §.

Föreskrifterna i §§ 548. 550 angående försäkring för företagare gälla även för hans i företaget sysselsatta maka.

Bestämmelser, motsvarande de ovan angivna, gälla även vid lantbruksförsäkringen (§ 922).

Enligt sjöolycksfallsförsäkringen (§ 1058) äro omedelbart på grund av lagen utöfvare av »Kleinbetriebe» inom sjöfart på havet och havsfiske m. m. obligatoriskt försäkrade, såvida företagaren tillhör fartygets besättning och regelbundet vid företaget sysselsätter högst 2 försäkringspliktiga mot avlöning eller inga alls sådana.

I övrigt gälla samma regler som vid industriförsäkringen (§§ 1059—1062).

Holland.

Lag av den 2 januari 1901 om olycksfallsförsäkring för arbetare i vissa företag i dess avfattning enligt lag den 28 juni 1921.

Frivillig försäkring av arbetsgivare.

Art. 87.

1) Arbetsgivaren kan hos riksförsäkringsbanken försäkra sig mot de ekonomiska följderna av olycksfall, som drabba honom i sammanhang med utövändet av försäkringspliktig verksamhet. Den dagliga arbetsförtjänst, som han antages förtjäna, skall av honom själv angivas till 2, 3, 4, 5, 6, 7 eller 8 gulden, dock med iakttagande att detta belopp icke må överskjuta den enligt ovanstående, till jämna gulden avrundade lön, som i medeltal om dagen förtjänas av den högst betalda arbetaren i samma eller liknande yrke i samma eller angränsande kommun. Den sålunda beräknade lönen ändras icke under den tidrymd, för vilken försäkringen är avslutad.

2) Med en arbetsgivare likställes i avseende å denna artikel och de på densamma grundade föreskrifter den, som för egen räkning utövar ett försäkringspliktigt yrke utan att därvid hava andra i sin tjänst. — — —

(Härefter följa i samma art. en del detaljbestämmelser).

Lag den 20 maj 1922 om olycksfallsförsäkring för i lantbruk sysselsatta personer.

Försäkringen äger under vissa villkor rum i yrkesföreningar av arbetsgivare. Enligt art. 18 kan i yrkesförenings stadgar bestämmas, bland annat, att personer, som icke äro arbetare i lagens mening, frivilligt få försäkra sig mot de ekonomiska följderna av dem i samband med arbetet i ett enligt lagen försäkrat företag övergångna olycksfall.

Art. 99 innehåller beträffande arbetsgivare, som icke är medlem av yrkesförening, motsvarande bestämmelse som i art. 87 i ovannämnda lag av år 1921, dock att med arbetsgivare likställas jämväl hans maka och hemma-
varande barn. Även den, som för egen räkning utan arbetshjälp bedriver försäkringspliktigt företag, samt hans maka och barn kunna erhålla försäkring.

Tjeckoslovakien.

Lag den 20 juli 1894 (Reichsgesetzblatt nr 168) angående utvidgning av olycksfallsförsäkringen.

Art. V. (1) Envar, som driver olycksfallsförsäkringspliktigt företag, är medgivet att försäkra sig, sina befullmäktigade eller representanter ävensom andra personer, vilka, utan att vara försäkringspliktiga, äro utsatta för faror i arbetet, mot följderna av olycksfall enligt bestämmelserna i lagen den 28 december 1887 hos den försäkringsanstalt, som företaget tillhör.

(2) Den, som begagnar sig av denna rätt, har att vid avgivande av vederbörlig förklaring till försäkringsanstalten för varje person, som skall försäkras, efter fritt skön anmäla ett (12,000 Kronen) ej överstigande belopp såsom årlig arbetsförtjänst att läggas till grund vid bestämmande av premier och skadeersättningar.

(6) Försäkringen börjar med dagen efter det ansökan inkommit till försäkringsanstalten och upphör med dagen för uppsägning, tidigast dock efter ett halvt års förlopp.

Art. VI. Företagare, vilkas företag icke äro underkastade den obligatoriska försäkringen, är medgivet att försäkra sig själva, sina arbetare och tjänstemän liksom övriga i art. V nämnda personer hos den försäkringsanstalt, i vars område företaget ligger.

(Försäkringen äger rum i territoriella, under statlig kontroll stående ömsesidiga anstalter).

Österrike.

I lag den 20 juli 1894 beträffande utvidgning av olycksfallsförsäkringen återfinnas i huvudsak samma bestämmelser, som återgivits beträffande Tjeckoslovakien. Huruvida dessa bestämmelser fortfarande äro gällande, är icke visst. En lag av den 1 april 1927 beträffande sjuk-, olycksfalls- och invaliditetsförsäkring för arbetare avser endast dessa.

Schweiz.

Sjuk- och olycksfallsförsäkringslagen av år 1911.

Art. 115—117.

Anstalten försäkrar på därom gjord ansökan mot olycksfall envar icke obligatoriskt försäkrad, som fyllt 14 år, så länge vederbörande bor i Schweiz. Förbunds församlingen bestämmer villkoren för denna försäkring. Staten betalar för varje försäkrad, vars årsinkomst icke överstiger 4,500 francs, ett årligt bidrag motsvarande en åttondedel av premien.

Enligt meddelande från den schweiziska olycksförsäkringsanstalten har den frivilliga försäkringen ännu ej trätt i kraft, och synes det ovisst, när detta kan ske.

Italien.

Lag om olycksfallsförsäkring för inom jordbruket anställda arbetare av den 23 augusti 1917, ändrad den 20 mars 1921.

Art. I b). På grund av föreliggande författning skola följande anses på grund av lagen försäkrade mot olycksfall i jordbruksarbete från fyllda 9 år till och med fyllda 75 år.

Egendomsägare (?), hälftenbrukare, arrendatorer, deras hustrur och barn, de utom äktenskapet födda inbegripna, vilka uti ifrågavarande yrken förrätta vanligt kroppsarbete.

Bulgarien.

Lag om socialförsäkring den 6 mars 1924.

Kap. I. Allmänna bestämmelser.

Art. 1. Alla arbetare och anställda i statliga, allmänna och enskilda företag och näringar, för vilka icke jämlikt någon av pensionslagarna löneavdrag verkställes, äro i händelse av olycksfall, sjukdom, moderskap, invaliditet och ålderdom obligatoriskt försäkrade i socialförsäkringsfonden.

Självständiga hantverkare, handelsidkare, lantbrukare och de fria yrkenas utövare, i den mån deras årsinkomst icke överskjuter 50,000 leva, ävensom tjänstemännen i statliga verk och självförvaltande inrättningar kunna på därom gjord framställning avsluta någon av här nämnda försäkringar.

Serbernas, Kroaternas och Slowenernas konungarrike (Jugoslavien).

Lag om arbetareförsäkring den 14 maj 1922 (innefattande även olycksfallsförsäkring).

§ 5.

Personer, som icke äro försäkringspliktiga enligt denna lag, kunna på sätt och under villkor, som ministern för socialpolitik genom en förordning föreskriver, frivilligt försäkra sig enligt lagen.

Luxemburg.

Lag den 17 december 1925 angående socialförsäkring.

Olycksfallsförsäkring.

Frivillig eller genom särskilt reglemente föreskriven försäkring.

Art. 96.

Olycksfallsförsäkringsanstaltens reglemente må föreskriva, under vilka villkor innehavare av försäkringspliktiga företag kunna försäkra sig själva eller andra, som icke äro underkastade försäkringsplikt mot olycksfall i arbetet.

Reglementet må utsträcka försäkringsplikten att omfatta arbetsgivare, vilka icke regelbundet sysselsätta flera än 2 försäkrade personer, ävensom

till tjänstemän, verkmästare och tekniker, vilkas årliga arbetsförtjänst överskjuter 10,000 franken.

Reglementet må vidare bestämma, huruvida och på vilka villkor icke-försäkringspliktiga men för yrkesfara utsatta personer, som äro av arbetsgivare eller på uppdrag av denne anställda eller tillhöra dennes hushåll, ävensom hustrur och familjemedlemmar till de i andra stycket av denna artikel omförmälda arbetsgivare, kunna försäkras mot olycksfall, som drabba dem antingen under fullgörandet av tjänsteåligganden eller under vistelse i det försäkringspliktiga företagens lokaler.

Komma förestående bestämmelser till användning, bestämmer reglementet samtidigt maximibeloppet för den till grund för försäkringen liggande årslönen eller årsinkomsten ävensom alla övriga försäkringsvillkor, vilka givetvis kunna avvika från de i lagen givna bestämmelserna.

Lettland.

Lag om försäkring av lönearbetare mot olycksfall och yrkessjukdomar den 1 juni 1927.

Avdelning I. Allmänna bestämmelser.

5. Mindre arbetsgivare såsom hantverkare, insjöfiskare, lantbrukare m. fl. ävensom agenter, kommissionärer o. d., vilka arbeta för egen räkning, kunna jämlikt denna lag försäkra sig mot olycksfall, så framt de själva deltaga i arbetet. Bestämmelser i fråga om den frivilliga försäkringen av här nämnda arbetsgivare utfärdas av socialministern.

Anm. Frivilligt försäkrade må även försäkra de av dem sysselsatta familjemedlemmarna.

Stockholm den 25 februari 1928.

Albert Eisen.